

7 februari 2012

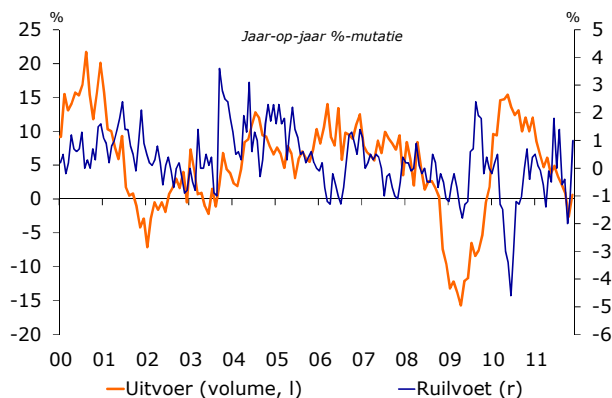
Dooi op komst?

	2010	2011	2012
<i>jaar-op-jaar mutatie in %</i>			
Bruto Binnenlands Product	1,8	1½	½
Particuliere consumptie	0,4	-¾	-¾
Overheidsbestedingen	1,5	½	-½
Private investeringen	-4,7	6¼	2¾
Goederen- en dienstenuitvoer	10,9	4¾	3½
Goederen- en dienstenuitvoer	10,5	4½	2½
Consumentenprijsindex	1,3	2¼	2
Werkloosheid (% beroepsbevolking)	5,5	5¼	5¾
Begrotingssaldo overheid (% BBP)	-5,4	-4¼	-3½
Overheidsschuld (% BBP)	62,8	64¾	65¼
Saldo lopende rekening (% BBP)	5,5	6	6½

Het is zo goed als zeker dat de economie in de tweede helft van vorig jaar in een recessie is beland. De laatste keer dat daar sprake van was, was in het tweede kwartaal van 2009. De kwakkelende economie heeft veel nadelige gevolgen: de werkloosheid loopt op, huizenprijzen blijven dalen en nieuwe bezuinigingen lijken onvermijdelijk. Toch zijn er ook positieve signalen. De onrust rondom de eurocrisis is de afgelopen weken afgenomen en beurzen lijken de weg omhoog weer te hebben gevonden. Het koude winterweer van de afgelopen weken kan echter een negatief effect hebben op de economische activiteit, vooral in de bouw.

Bron: CBS, Rabobank

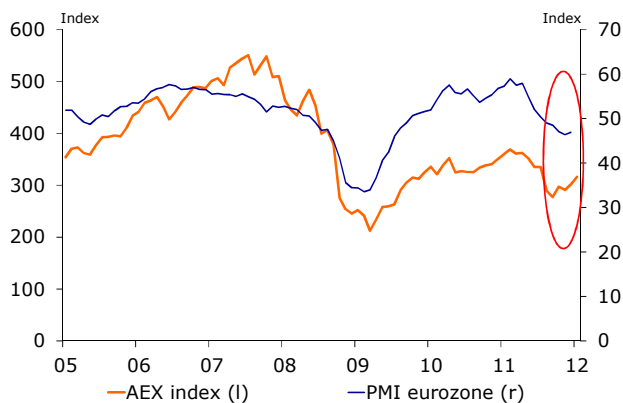
Export groeit

Het volume van de uitvoer nam in november 2011 met 0,6% toe (jaar-op-jaar). De ruilveroet – de verhouding tussen het prijspeil van de uitvoer en de invoer – verbeterde in dezelfde maand met 1%. Onderliggend waren de prijzen van geëxporteerde goederen 3,7% hoger en die van geïmporteerde goederen 2,7% hoger. In de vier maanden voor november was er nog sprake van een ruilveroetverslechtering. De ruilveroetverbetering komt vooral door veel hogere prijzen van aardgas en aardolieproducten. Een ruilveroetverbetering impliceert dat Nederlandse goederen verhoudingsgewijs duurder zijn geworden. Op termijn kan dat leiden tot een verlies aan marktaandeel.

Bron: CBS

Beleggers zijn hoopvol

De beurs heeft sinds oktober vorig jaar de weg naar boven weer gevonden. Op 7 januari sloot de AEX index op 326 punten. Beleggers zijn positief gestemd over de lange termijn herfinancieringsoperaties van de ECB. Ook is de hoop toegenomen dat een deal met private investeerders over de afschrijving van Griekse schulden snel zal worden bereikt. De stemming onder producenten in de eurozone is in december 2011 eveneens verbeterd. De PMI van de laatste maand kwam uit op 48,2. Dat is iets onder de kritieke grens van 50, die het verschil aangeeft tussen groei en krimp. Het goede nieuws is echter dat de dalende trend waar sinds april vorig jaar sprake van was, is gekeerd.

Bron: Reuters EcoWin, Markit

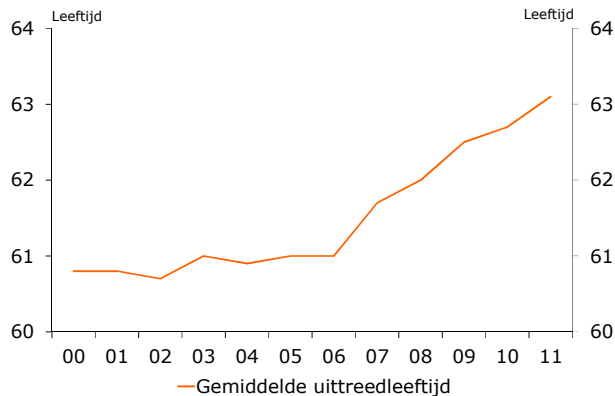
www.rabobank.com/economie

Theo Smid
Tel. 030 – 2167599
T.H.Smid@rn.rabobank.nl

Conjunctuurbeeld Nederland

7 februari 2012

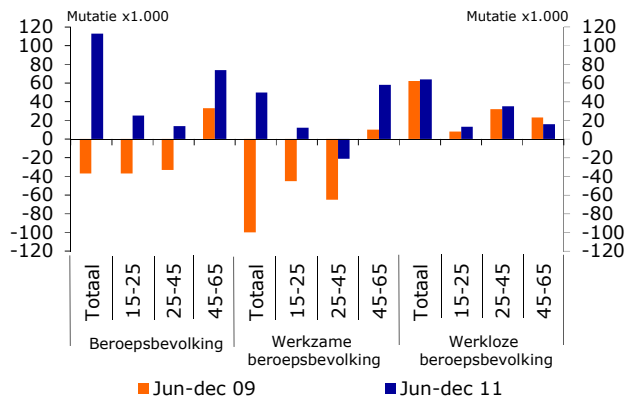
Steeds later met pensioen

De gemiddelde uittreedleeftijd van werknemers is in 2011 voor het eerst boven de 63 jaar uitgekomen. Na een stabiele uittreedleeftijd tussen 2000 en 2006 loopt die vanaf 2007 gestaag op. Oorzaak vormt de inperking van regelingen voor vroegpensioen. Als gevolg hiervan is het aandeel werknemers dat 65 jaar of ouder is op het moment van pensionering verdubbeld van 15% in 2006 naar 30% in 2011. De hogere gemiddelde uittredingsleeftijd is op de lange termijn broodnodig in verband met de vergrijzing. Op de korte termijn kan het echter leiden tot hogere werkloosheid omdat meer mensen zich aanbieden op de arbeidsmarkt (zie hieronder).

Bron: CBS

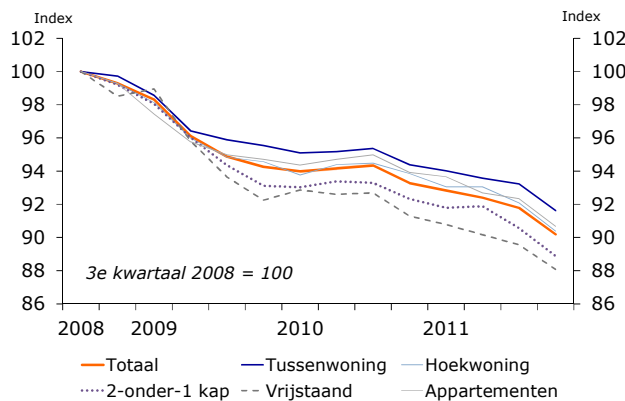
Werkloosheid stabiliseert

Het werkloosheidspercentage kwam in december 2011 uit op 5,8% en bleef daarmee gelijk ten opzichte van een maand eerder. Wel is de werkloosheid sinds juni vorig jaar cumulatief met 0,8%-punt gestegen. De stijging komt vooral door het toegenomen arbeidsaanbod. De omvang van de toename was het grootst in de leeftijdscategorie 45-65 jaar. Een belangrijke verklaring hiervoor vormt regelgeving gericht op het uitfasen van vroegpensioenregelingen. In het crisisjaar 2009 nam de werkloosheid in de periode juni-december eveneens toe, namelijk van 4,8% naar 5,6%. Maar de oorzaak lag toen bij het verdwijnen van maar liefst 100 duizend banen. Het arbeidsaanbod daalde juist in 2009.

Bron: CBS

Huizenprijzen verder omlaag

Volgens de index bestaande koopwoningen (PBK-index) van het CBS/Kadaster daalden de huizenprijzen in 2011 met 2,3% ten opzichte van 2010. Daarmee zijn de prijzen voor bestaande koopwoningen in 2011 voor het derde achtereenvolgende jaar gedaald. In het vierde kwartaal bedroeg de prijsdaling 1,7% op kwartaalbasis. Daarmee daalden de huizenprijzen een stuk sneller dan gedurende de eerste drie kwartalen, toen de gemiddelde prijsdaling 0,5% bedroeg. Dat het gemiddelde prijsniveau verder is gedaald komt door aanhoudende onzekerheid over pensioen, hypotheekrenteaftrek en de situatie op de arbeidsmarkt. Ook staat de koopkracht van huishoudens nog steeds onder druk.

Bron: CBS

www.rabobank.com/economie

Theo Smid
Tel. 030 - 2167599
T.H.Smid@rn.rabobank.nl